

Яна Титова, актриса и режисьор:

Талантът може да се изработи

Основното нещо, което децата ни трябва да научат, е как да общуват, как да се впишат в обществото, как да имат мнение

Учителите в моя живот“ – така нарекохме новата рубрика във в. „Аз-буки“. В нея известни личности разказват за онези от своите учители, които през годините са им подали ръка и с мъдрост и такт са ги насочвали по пътя на познанието – в училище, в университета или в професионален план. Рубриката е знак на почит към всички учители по призвание, на които всеки дължи много.

Ролята на Ирина в Чеховите „Три сестри“ ѝ носи награда „Аскеер“ за главна женска роля (2008 г.), но актьорската професия се оказва само стъпка по пътя към режисурата. Дебютният ѝ филм „Доза щастие“ се превърна в най-гледаната българска лента в кината и „окичи“ Яна Титова с престижната „Златна роза“ от Фестивала на българския игрален филм във Варна (2019). Интуицията е качеството, на което тя най-силно се доверява като режисьор, а умението ѝ да поставя на фокус болезнените дилеми на младото поколение вместо „ефектни“ истории за масовия зрител, я прави верен на себе си творец. Миналата година вторият филм на Яна Титова – „Диада“, спечели голямата награда на фестивала „Златна роза“ и стана повод за десетки емоционални срещи на режисьорката с учители и ученици в цяла България.

За стремежа да работиш с лекота, музиката като билет към изкуството и уроците по пътя към режисурата – Яна Титова пред читателите на в. „Аз-буки“.

Разговора води
Мария ГЕОРГИЕВА

– Като режисьор, как бихте описали работата на учителите? Какъв „филм“ е техният?

– Сложен е техният филм. Според мен на съвременните учители им е много трудно точно заради времето, в което живеем, и остарялата образователна система, която имаме. Искрено вярвам, че в България има много кадърни учители, въпреки че условията, в които са поставени да работят, не са от най-добрите. Струва ми се, че има нужда от цялостна реформа, която да бъде иницизирана от тях самите. В живота си съм имала страхотни преподаватели, които са били невероятни примери за мен, и честно казано, ако те не са били такива, и аз сега нямаше да бъда това, което съм. Учителят според мен трябва да е стабилен и наистина да бъде стълб на всички деца, които ще пораснат и ще се превърнат в стълб на нашето общество. За да имаме спокойни и уравновесени хора, които общуват работата си, те трябва да работят в съответните условия, които според мен в момента липсват.

– Родителите са първите учители, които имаме. Какви бяха най-ценните уроци, които научихте от своите родители?

– Има един урок, който научих от майка ми и силно се е запечатал в съзнанието ми. И той е, че ако се чувстваш депресиран, значи имаш прекалено много свободно време. Това е един много добър житейски урок, който се оказва абсолютна истина. Друг важен урок – да не лъжа. Баща ми винаги ме наказваше не защото съм направила нещо, а защото съм излъгала за него. Урок, който „практикувам“ и с моите деца просто защото работи.

– Като дете свирите на пиано, занимавате се и с пеене. Каква роля изигра музиката в живота ви, как даде път на актьорската професия и режисурата?

– Музиката изигра много голяма роля, за мен Музикалното училище в Пловдив и пианото бяха един вид бягство, защото въобще не харесвах началното училище, в което учех. Децата бяха много

агресивни и аз не можех изобщо да се впиша там. Много драматично приемах ситуацията и знаех, че билетът ми за по-добър живот в училище е именно пианото. Когато в IV клас влязох в Музикалното, всичко се промени – наистина намерих собствената си среда. След пианото открих театъра, участвах в една детска школа. По същото време започнах и оперно пеене като специалност в училище. Усещах, че има нещо у мен, което единствено по творчески начин може да бъде изразено и дори преработено за самата мен. Театърът беше моето спасение, но достигайки до режисурата, разбрах, че това е „моето нещо“ и целият ми досегашен път ме е водил към нея. Ролята на актриса мина на заден план, защото имах нужда да разказвам моите истории – през режисурата и писането на сценарии, които ми помагат да изразя себе си и нещата, които чувствам, в които вярвам, за които се боря. И виждам, че това не са само „мои“ неща – разпознават ги и други хора, което пък ми дава много голяма увереност.

– Кои бяха вашите най-ярки учители и вдъхновители в творческото ви пътуване?

– С много топли чувства си спомням за първия ми учител по актьорско майсторство – Владо Николов, който беше изключителен режисьор и човек, толкова отдален на нас, децата в детската театрална школа. Той запали у всички тази искра – спомням си как стояхме и го слушахме прехласнати, когато говореше за изкуството, как успяваше да стигне до сърцата ни, колко единни бяхме... Това е нещо, което изцяло се дължи на режисьора, на учителя, на лидера – има ли разединение, пак се дължи на него. Разбираш колко важна е екипната работа, а не това да си изключителен индивидуалист, който все повтаря „Аз, аз, аз“.

В колективни изкуства, каквито са театърът и киното, всеки трябва да знае, че без другия не може. И това е много важен урок, който още тогава научих от Владо Николов. Друг голям учител за мен беше проф. Крикор Азарян, въпреки че само едно представление съм направила под негова режисура

– „Три сестри“ на Чехов. Бях изумена от това как любовта на един режисьор към нещата, които прави, може да зарази целия екип. Всички живеехме и горяхме само за представлението – единствено и само благодарение на проф. Азарян.

Благодарна съм и на моя проф. Атанас Атанасов, чийто клас съм завършила в НАТФИЗ, който предначерта пътя пред мен и ме научи на толкова много. Самата аз в момента преподавам актьорско майсторство в ЧПГСИ „Акатамус“. Виждам доверието, с което децата влизат в творческите часове, и споделям този невероятен процес на учене и общуване, който води до развитие и надграждане. Преподаването ми дава нещо съвсем различно, децата попиват всичко и аз успявам да стигна до тях, което ме прави много щастлива.

– Какви качества възпитаха у вас НАТФИЗ и НБУ, където сте завършили режисура? Какъв паралел бихте направили между филмите и живота?

– Възпитаха ме в много голяма упоритост и усещането, че наистина трябва да работиш, за да постигнеш каквото и да било. Талантът е едно, безспорно трябва да го имаш. Но талантът се и изработва, можеш да го заслужиш чрез работата си. Друга важна истина, която съм разбрала през годините, е умението да казваш „Не!“. Дори и като млад актьор. Това много ми помогна да изградя собствения си вкус за театър, за изкуство. Благодарение,

и на хората, които срещам по пътя си. Тук не става дума за прищявка. Смятам, че имам толкова въздушна, креативна, невероятна професия, и искрено вярвам в екипната работа – че всеки трябва да допринесе за случването на магията. Заобиколена съм от хора, които са ми абсолютни съмишленици, и всеки работен ден е празник. Не си представям тази професия изпълнена със страх, неувереност или агресивност. Обичам да работя с любов, със смях и с лекота.

– Вярвате ли, че книгите и филмите имат силата да бъдат учители, и кои са вашите?

– Вярвам, разбира се..., затова и правя филми. Искрено вярвам, че една история освен мен би могла да развълнува и други хора – най-малкото може да роди диалог. Това е друго, което липсва в обществото ни – да говорим за темите, които са важни. В различни периоди от живота си съм гледала на филмите по различен начин в зависимост от това, върху което работя. Филмът, който несъмнено ми е повлиял и е бил една от причините да заснема „Доза щастие“, е „Баскетболни дневници“ с Леонардо ди Каприо. Никога не бях гледала филм с толкова силна, истинска игра, която граничи с това да е документална, толкова реалистична.

– Вашият филм „Диада“ поставя акцент върху много наболели теми – отчуждението между родители и деца, остарялата образователна система, насилието? Къде

се късат деликатните нишки на диадата на отношенията и как да се изгъкнат наново?

– Много сложен въпрос е това, самият филм не дава никакви отговори. Смятам, че отговорът за всеки човек е различен – в зависимост от това на какъв етап от живота си се намира, каква е средата, в която живее. Ще се върна в началото на разговора ни и бих посочила скъсаната връзка между поколенията, както и скъсаната връзка с училището. За децата училището вече не е нещото, което да им даде основата, за да продължат в живота – то е нещо, което трябва „да избута“. Самата ни образователна система по никакъв начин не прави информацията и знанията по-достъпни, по-съвременни и интересни.

За последните 15 години технологиите се развиха неимоверно много и трябва да се адаптираме към това. Трябва да се настроим на вълната на нашите деца, а не да я отричаме, защото няма връщане назад. Начинът, по който те комуникират в момента, е тотално различен от познатото ни досега общуване, а ние трябва да го приемем и да започнем оттам. Да се обучат учителите по нов, адекватен начин, за да се превърне професията им, както е била и преди – в престижна. Защото сега, като чуем „учител“, по-скоро сме склонни да го съжалим, да го питаем – как ти издържат нервите! Ами може би не издържат.

За щастие, се сблъсках и с обратния пример – че въпреки тромавостта на образователната система има учители, които наистина успяват по свой начин, със собствената си енергия да преодоляват пречките. Имах много срещи в различни училища в страната, разговаряхме и обсъждахме „Диада“. Фактът, че тези учители имаха нужда чрез филма и книгата да споделят за наболелите проблеми, за мен е добър знак. Радостно е, че има страхотни преподаватели, които си дават сметка, че въпреки трудностите това е тяхна мисия. Те със собствени средства и усилия успяват да постигнат онова, което самата система би трябвало да им предоставя. Да срещнат децата с различни примери, да им дадат различни гледни точки, а не просто да ги карат да зубрят и възпроизвеждат някаква информация, която те, така или иначе, не запомнят.

Смятам, че училището трябва да поставя на фокус практическата подготовка на децата за живота – защото, завършвайки, те трябва да бъдат конкурентоспособни не само в България, но и по света. И трябва да развият социалните умения, на които в момента образователната ни система не обръща никакво внимание. А това е основното, което децата ни трябва да научат – как да общуват, как да се впишат в обществото, как да имат мнение. Толкова е важно да можеш да изкажеш това, което мислиш.